

SZERKESZTŐSÉG

és

KIADÓ HIVATAL

hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:

Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet”-e támogatásával

Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő.

sz. lónai pap főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

A pálinka.

Táplálék-e, üdítőital-e vagy mérge? E kérdésekre az emberek ma különböző feleleteket adnak. Egy azonban bizonyos; az, hogy minálunk még 100 esztendővel ezelőtt is csak orvosságnak tekintették s akkor is csak csikkanás ellen — a ló lábára. Az is bizonyos, hogy teljesen igaz van a jó Vas Gerebennek, mikor a földes urral a pálinkamérségi engedélyért folyamodó zsidóra hajdujával annyi botot veret, a hány pengő bért ígért. Mennyi büntől, mennyi nyomortól, mennyi szenvedéstől lett volna megkímélve az emberiség s különösen a mi nemzetünk, ha e pusztító mérget előbb üdítőitalnak nem tekintik az emberek s a dolog oda nem jut, hogy ma már igen-igen sokan, különösen a munkás emberek közül, tápláléknak tekintik!

Evekkel ezelőtt történt, de még jól emlékszem, hogy a midőn valami tulságos pálinka drágulás miatt a mi székely községünk gazdái elhatározták, hogy munkásaiknak pár fillérrel több napszámot fognak adni, de pálinkát nem: egész ribillió ütött ki a munkások között s dolgost nem lehetett kapni addig, míg a pálinka újra ki nem járt. S szomorú tapasztalat mindenfelé, de különösen a székelyföldön, hogy mindenféle foglalkozású ember nehezen él, szegényedik, csak annak van jól dolga, az gazdagszik, kinek «szeszfordéje» vagy «pálinka-árulása» van. Oda jutottunk, hogy nálunk a meggazdagodás elsőrangú forrása a pálinkagyártás és pálinkaárulás. Ezért vetette magát a zsidó a pálinkára s innen van, hogy pálinkájával uralkodik a falu, vidék sőt az egész ország felett. Innen van, hogy a mindig pénzre éhes állam maga lett a legfőbb

pálinkás zsidó, feledve, hogy míg ennek árából pár millió forint adósságát kifizeti: maga segít tönkretenni saját népét, polgárait előbb lélekben, aztán erkölcsében s végül anyagilag, vagyoni-lag is

Még a természetes szeszes italnak, a bornak is — mértékletlenül élvezve — meg van a maga romboló hatása; hanem a pálinkaivásé összehasonlíthatatlanul nagyobb. S hogy állunk mégis e tekintetben? Az egész föld kerekességén annyira elterjedt a szeszesitalok s különösen a pálinka mértéktelen élvezete, hogy az emberiség legjobbjai, — látva az óriási pusztítást, melyet minden osztályban végbevisz, végre egyesülve felvették a harcot e rettenetes pestis ellen. E héten ült össze Bécsben az alkoholizmus, vagy szeszes italok élvezete ellen küzdők tanácskozása. Európa minden országából sereglettek oda miniszterek, orvosok, bírák, tanárok, tudósok, hogy feltárják a világ előtt azt az óriási pusztítást, melyet e ragály okoz s keressék az utat-módot, az eszközöket, melyek által ellene védekezni lehet.

Míg ezek itt tanácskoznak, egy magyar író *Friedrich Vilmos* hivatalos adatok alapján kimutatja, hogy Magyarország népének pusztulására, vagyoni és erkölcsi romlására semmi sem tett annyit, mint az alkohollal való visszaélés, — a pálinka ivás. 2—3000 lakósu falvakban évenként csak a korcsmákból 50,000 liter pálinkát hordanak szét, a mi egy emberre — a gyermekeket is beleszámítva — 17 litert tesz ki. És micsoda romboló hatása van! A megbolondult emberek egyhated része a pálinkaivás áldozata; az öngyilkosok felének a szesz és pálinka adja kezébe a fegyvert, kötelet s mutatja meg a mindent elnyelő hullámsírt és a börtönre ítélték kétharmad része

részenen követte el tettét. Lopás, verekedés, gyilkosság, titkos erkölcstelenségek legnagyobb része a bódult főnek, a pálinkának következménye. Hány asszony siratja férjét, anya gyermekét, ki e rettenetes szenvedélynek lett rabja!?

És még hagyján, hogyha csak magukat rontanák meg. De mily iszonyu Isten-átka sulyosodik a rettenetes bűnre — a részegségre?! A részeges szülők gyermekei is fele részben öröklik a részegséget, a más felének nagyobb része pedig butaságban, nyomorékságban és agylágyulásban szenved, szóval nem egészséges és nem életképes. Ime a részegség borzasztó következménye hazánkban!

S ha most elgondoljuk, hogy nálunk a legmagasabb osztályoktól a legalsóbbakig mennyire dühöng e betegség: csaknem kétségbe kell esnünk nemzetünk jövője felől. Ifjuságunk mulatsága — még a jobb körökben is — legalább a férfiaknál durva kicsapongás, átdorbézolt éjszaka bor, pezsgő és cigány mellett. A szives vendéglátást abban találjuk és abban mutatjuk, hogy a bor ki ne fogyjon a kupából. Reggel egy kis «papramorgó», délben «étvágygerjesztő», télen «melegítő»: ez mind, mind pálinka.

Népünknek állandó tartózkodási helye vasárnap és ünnepnapokon nem az Istenháza. A templomból csak elvétve hangzik ki az orgona kíséretében egy-egy elárvult hang; a korcsmák azonban zsufolva vannak és messze hangzik belőlük a vad dajnlás, ordítózás és szitkozódás.

Az Isten angyalai szomoruan, lecsüggesztett fővel állanak templomaink előtt. Hivogató sza-

vukra nem hallgatnak az emberek. Az Isten dicsőítése, a hálaadás és magasztalás unott dolog. De a Sátán arca ott vigyorog a korcsmák ajtajában. Neki jól van dolga; int és követik; szolgálai légiószámra vannak és munkáját: a rombolást, a züllést és pusztulást engedelmesen végzik.

Szomoruan gondolok az Isten népére, szegény magyar nemzetünkre. Bécsnek minden bűnét megtudnám bocsátani, melyet századok óta nemzetünk ellen elkövetett, ha e pusztító nyavalyának — nemzeti nyavalyánk biztos gyógyszerét adná nekünk.

De ezt nem Bécs s nem külső tanács fogja adni. Hanem a templom, az iskola, a társadalom, az állam, a törvény együttvéve, vállvetett munkássággal. Ha a vallás, a Krisztus evangéliuma és ennek tiszta erkölcsisége át fogja hatni az embereket a királytól a pórig, a paptól az utolsó világiig s a törvény szigorú büntetése kezét fogva az evangelium szelid intésével segít népünknek, nemzetünknek és egész társadalmunknak **újja-születésén**, hogy a «testnek cselekedetei» helyett, melyet oly elrémítő részletességgel számlál fel a Galotákhoz írott levél V. R. 19—21 verse lépjen a «lélek gyümölcse», mely *«szeretet, öröm, békeség, béketűrés, szivesség, jóság, hűség, szelidség, önmegtartóztatás.»*

A bécsi tanácskozás elrémítő képeket fog feltárni; a segedelmet, a menekvés útját az Istennek Szent Lelke adhatja csupán!

Nagy Károly.

TÁRCZA.

Az imádkozó gyermek.

*Egyszer egy kis gyermek
Édes anyját kéri:
Tanítsa meg, hogyan szoktak
Istennel beszélni.*

*Tanítja az anyja
Buzgó imádságra
S Istenéhez mennybe száll fel
A kis lélek szárnya.*

*Milyen szép volt nézni,
Ha az alkony-óra
Rávetette fényugarát
Az imádkozóra!*

*Egyszer a jó Isten
Letekint a földre,
Éppen mikor egy főangyal
Hárfázott előtte.*

*S szóla a jó Isten:
«Hagyd félbe a zenét!
Egy kis gyermek imádkozik,
Itadd hallom azt élébb!»*

Végh Mátyás.

A megtért.

(Igaztörténet.)

Ünnep harmadnapja volt. A legatús befejezte beszédét, leszállott a szószékről. Elhangzott az ének s rá nemsokára elhallgatott az orgona is, de senkisémmozdult a helyéről. Az öreg asszonyok még törülgették szemükből a könnycseppeket, s a fehérhaju bácsiknak még ott rezgett szívükben a feltámadásnak édes bizonyossága.

Egyszer csak nagy mozgás támadt, mindenki az ajtó felé nézett, s a sűrű tömegen keresztül egy fiatal zokogó asszonyt vezetett az egyházi a felterített uszatalához, kinek kezébe, kötényébe 7 apró, szepes kis gyermek fogózkodott, tágra nyitott szemmel bámulva a sok érdeklődő, résztvevő arcra. Fiatal özvegyasszony volt a fekete ruhás nő, alig harmincz éves, vonásaiban elmúlt szenvedések, lelki harcok hagytak mély nyomokat, de ezt a megtört, szenvedő arcot most az édes megnyugvás, kibeszélhetetlen öröm vonta be valami fénylő derengéssel, mint mikor a hajnali sugar egy leégett házat, füstölgő, kormos romjával aranyoz meg.

Megállottak az urasztala körül. Legelől az asszony, utána gyermekei. Soha szebb gyermeke-

A koldus asszony.

Kicsiny kunyhó nádfedele alatt,
Koldus asszony vajon mit takargat?
Zajgó keble tengerének gyöngye,
Mért foly végig sápadt arczán könnye?

Mért néz olyan merően egy pontra,
Mintha hideg márvány szobor volna?
Mi kötötte le, tépve szívet jobban,
Kin, vagy érzés tompa fájdalomban?

Menne szegény, futna a világba,
Ha e kunyhó nem volna világa.
Szalma ágyon rongyokba takarva
Éhhalállal küzd árva magzatja.

Kenyeret kért, s elszenderült végre,
Szíve vérét ontaná ki érte,
Csak láthatná fölvidulni arczát,
Mi szüntetné vérző keble harcát.

Szegény asszony gyermeked nem ébred,
Nem kér többé lágy kenyeret tőled.
Szebb világba tört magának utat,
Nem kell kenyér ott a hol ő mulat.

Rá borul az anya tetemére,
Mint szemfödél a halott ssemére,
Egyet pattan, fájó szíve hurja,
S elmúlt minden földi kinja, búja.

Páll Károly.

Gusztáv Adolf és a harmincz- éves háboru.

A mint a reformáció megszületett 1517. október 31-én; a mint Luther kimondta: itt állok, másképp nem tehetek; a mint Kálvin menekült Párisból: megkezdődött a harc, a reformáció harca a régi egyházzal. Mindenkit a vallás foglalkoztat. Nincs világ esemény; mely összefüggésben ne volna a vallással. Valóban ebben a korban Isten kérdése volt a társadalom legnagyobb kérdése. Új eszme áramlott végig Európán törve, rombolva a rozsdás bilincseket, az erős gátakat. Nagy és fenséges volt e harc. A világosság küzdött a sötétséggel, az igazság a hamissággal, a szabadság a zsarnokkal. Ennek a harcnak legálább Németországra nézve befejezője a harmincz-éves háboru, mely 1618—1648-ig tartott. Ez volt a reformáció vérkeresztje. A hatatom minden erejét összeszedte, kétségbeesetten dühtől tajtékozva, bosszútól lihegve vetette magát a reformáció hiveire, a vért ontotta jobban, mint a tigris, az embereket kaszabolta jobban, mint a pestis.

ket még festve sem láttam. Aranyszőke selymes hajuk; hosszú árnyas szempilláik egészen rásimultak kerek piros arcaikra, a mint nagy fényes szemekiket lehunyták a mindenfelől rájuk tűző kíváncsi pillantások elől. Azután eléjük állott a pap, szép fekete palástjával, fehér szakállával s beszélni kezdett az anyához gyöngéd szóval, szívrehatóan. A kis gyermekek bámulva néztek hol az idegen bácsira, hol pedig édes anyjukra, ki olyan keservesen zokog, pedig az a bácsi olyan szépen, gyöngéden beszél hozzá, akárcsak egy édes dajkamesét mondana. Sehogysem tudták megérteni a dolgot, végre az ő kicsi szívök is összeszorult a bizonytalanságban, anyjukhoz futottak, ott összebujtak átölelve egymást, elkezdettek sirni lassan, csendesén. A pap pedig beszélt tovább, mind melegebben mind megkapóbban. A nő zokogása egyre hallkabb, édesebb lett, végre levette arczáról a kendőt: szeme még tele volt könnyel, de már mosolygott. A kis siró madarak is bátorságot vettek; ajkukon elhalt a sírás, szepgeve, pityergésre álló szájjal figyeltek a beszédre.

Ezt az asszonyt most fogadták vissza újra a református egyházba, a honnan egy gyenge pillanatban az erős kísértő szavára kitért, szent Antal báránkjának 7 kiskorú gyermekével.

Régi, buzgó kálvinista család gyermeke volt. Még nagyon fiatal korában beleszeretett egy dőlczeg asztalos legénybe, a ki felől az a hír járta

faluszerte, hogy könnyelmű, szenvedélyes ember. Nem hitt a pletykaságnak, hozzámert. A legény is nagyon szerette őt, majdnem imádták egymást, s a kis menyecske boldog volt, hogy ilyen derék áldott lelkű férje van. Megszületett már harmadik gyermekük is s boldogságuk csak bokrosodott.

De egyszer csak a férj részegen állított haza. Valami mulatságon volt, belekapott az italba, s aztán nem birt magával. Szervedélyei, ezek a bős szellemek, melyeket eddig lelánczolva tartott, eltépték lánczaikat, elszabadultak, sőt épen gazdájukat ejtették rabul. Elkezdett kártyázni, inni, józan sohasem volt, nem dolgozott, durva, házsártos ember lett s a kis fészek, hol eddig a legtisztább boldogság honolt, most pokollá változott. Hiába kérte, könyörgött hozzá az asszony, hogy legyen embere magának, szedje össze lelki erejét, álljon ellen szenvedélyeinek, ne tegye tönkre magát és családját, tekintsen gyermekeire: nem használt semmit, legfeljebb részegen jól elverte érte.

Az asszony dolgozott, türt és szenvedett. A férj ivott és kártyázott. Eldorbézolta már megtakarított pénzcsekjüket, kölcsönöket vett fel kis házukra, a mit a felesége hozományából vettek, sőt azt a pár garast is a mit a szegény asszony szerzett varrással, hogy legyen kenyérré való, nem egyszer erőszakkal kicsavarta a kezéből és elitta.

A nyomor és kétségbeesés, ez a két iker

Két ország rommá lőn, fél Európa jajgatott, hullatta könnyeit, kiáltott az égre a zsoltár íróval: «Bocsásd ki Uram, a ti világosságodat és igazságodat.» És a romokból újra keltek; vér és könny összetörte és megújította a nemzetek szívét, az Ur meghallgatta a kiáltást s győzött az erősebb, győzött az igazság. Európa elismerte, hogy a reformáció Istentől van, ember azt meg nem semmisítheti; a reformáció erő, hatalom; a reformáció igazság.

A reformáció hatása meglátszott Európa minden vezér államában. Az egyik mellette, a másik ellene küzdött, de tétlenül egy sem maradt, mert mindenik érezte, tudta, hogy a vallás kérdésétől függ a társadalom, a nemzet békéjének, haladásának kérdése. Az akkor hatalmas Spanyolország minden erejét a reformáció ellen fordítja. A jezsuita agyban fogamzott politikai terv a spanyol és a német-habsburgok hatalmának egyesítését célozza, hogy aztán megfojtsa az ujszülött reformációt, hogy eltíporja egész Európa szabadságát. Ez a sötét terv annyi vért kiontott, hogy maga is belefuladt. Hollandia nyakán az elviselhetetlen spanyol jármot a reformáció zuzta szét, ez adta az erőt és bátorságot annak a maroknyi népnek, hogy Európa leghatalmasabb királyát legyőzze s magát testben és lélekben szabaddá tegye. Németországot a reformáció politikailag szétszaggatta, mely századokig tartó zavarokat szült, de egyszersmind gátat emelt mindörökre a politikai elnyomatás elé. Az északon fekvő Dániát, Svéciát a reformáció olvasztotta be az európai államok szerkezetébe. A reformáció hozta

érintkezésbe az államokat; az egyházi szakadás egyesítette azokat. Igaz, hogy drágán kellett ezt az egységet, a népek közötti rokonszenvet megfizetni harmincz évig tartó háborúnak minden iszonyaival, de a vér fölszáradt, a gyászos nyomokat eltörölte az emberi szorgalom, a jó következmények pedig megmaradtak. A pusztulás lángja Csehországban lobbant fel és Németországon át felgyújtotta fél Európát, de ez a tűz világosságot is támasztott, felgyújtotta a művelődés fáklyáját s megvilágosította, új életre keltette a fölperzselt országok lakóit.

A kanócok messze elnyulnak, a melyek 1618-ban a bombát fölgyújtották. Halomra gyúlt a gyulékony anyag, csordultig telt a keserűség pohara, az elmúlt száz esztendő éppen elég volt, hogy teljesen izzóvá tegye a kedélyeket. Az ágostai békében 1555-ben mintegy lecsillapulni látszott a szenvedély, de valóságban csak hamut hintettek a parázsra. Ez a béke nem sokat változtatott a helyzeten. Törvényesítette a két pártot a katolikust és a lutheránust. A lutheránusokat testvéreikül fogadták tehát a rendek, de nem szeretetből, nem is jószántukból, hanem kényszerűségből. A kálvinistákat szűkkeblűen kizárták a békéből. A fejedelmek tetszésére bizták alattvalóik lelkiismeretét; megengedték az áttérést a protestáns vallásra, de a vagyon, a méltóság és a jog elvesztése mellett. Bizony méltán kérdehetnők: hát ez is szabadság, ez is egyenlőség? Kiket illet a birtok, a hivatal, a jog, melyet az állam adott az egyháznak régen? Az államnak nem egyformán tagja, polgára protestáns és ka-

testvér, költöztek bele házukba. Már 7-ik gyermekük is megszületett, a férj pedig elzüllött teljesen, testi lelki rommá lett. Végre is az ital lett a halála. Az ölte meg, a miért ő tönkretette egy család boldogságát.

Az asszony hét gyermekkel özvegyen és az uton maradt. Mindenüket elárvereztek, úgy maradtak, mint az ujjom. Dolgozott küzdött gyermekeiért, de nem volt semmi látatja. Dolgozott, de nem imádkozott. Boldogságával együtt hitét is elveszítette, megrendült bizalma Istenben. Elveszítette a talajt lábai alól, súlyedt szédítő sebességgel le az örvénybe, a kétségbeesésbe.

De egy kéz utána nyult. Egy nap egy seiyemruhás úri asszony lép be hozzájuk, utána a szolgája egy kosár kenyeret és ételneműt hoz az éhezó családnak. A titokzatos jóltevő nem árulta el nevét, s csak annyit mondott:

«Szent Antal, a szegények védője küldi ezt nektek; legyetek erős hittel iránta és imádkozzatok hozzá, ő nem fog elfelejkezni rólatok.»

Hogyne imádkozott volna szegény asszony ilyen nyilvánvaló csodára; Szent-Antalhoz! Hogyne rendült volna meg hite előbbi vallásában mikor már-már az Istenben is kételkedni kezdett. Ime a katolikus vallás mégis jobb, igazabb, Isten csak azoknak az imáit hallgatja meg. A kenyér mindennap rendesen kijárt, csak mostanában egy pap

hozza el. Beszélni kezd a katolikus vallás igazságairól, a szentek hatalmáról, jószívűségéről és segít rombolni előbbi vallásába vetett úgy is ingadozó hitét.

Egy kéz tehát fenntartotta. De abban a kézben háló volt, s ő az áldozat, úgy beleszórt, hogy csak akkor vette észre magát, mikor már késő volt, mikor már odaigért lelkét és 7 árva-ját a csábitónak.

Áttért. Megtagadta előbbi vallását, hitvallást tett olyan dolgokról, melyet eddig egész életében népámitásnak tartott. Megcsókolta a keresztet és a pap kezét, s fogadalmat tett, hogy új vallását holtig megfogja tartani.

Hazament. A szive olyan sivár, üres volt; úgy érezte magát, mint a ki minden kincsét elveszítette. A lelke tele volt önváddal, s úgy rémlett neki, hogy most nagy bünt követett el. Nézte kis szöske gyermekeit, a kiknek eladta a betevő falatért lelkeit. Vásárt kötött olyan valamivel, a mi fölött nincs neki hatalma. Úgy tetszett, hogy azok az ártatlan gyermekszemek olyan szemrehányóan bámulnak rá. Nézte nézte, s egyszer csak odaborult közéjük a földre, átfogta őket ölelte, csókolta, mind ezt fuldokolva:

— Bocsássatok meg, bocsássatok meg! Én Istenem mit is cselekedtem! De már a kocka el van vetve. Nem lehet rajta változtatni, gondolá.

tholikus? Nem egyformán fizetik az adót, nem egyformán viselik a fegyvert, nem egyformán tartoznak vérrükkel mindketten hazájuknak? Hát miért legyen az egyik mostoha, miért legyen csak az első szülött az örökös? Az örökösök elváltak, meg kell osztani az örökség felett. Ez a jog, ez az igazság, ez a méltányosság; ezt kívánja a keresztényi szeretet, ezt kívánja a haza békeessége. Ezt kívánták a protestánsok. De a katolikusok görcsösen ragaszkodnak ősi vagyosjukhoz, jogaikhoz, kiváltságukhoz, mert ez volt az ők mentsváruk, egyedül ebben állott hatalmuk. Jól tudták, hogy az egyenlőség

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Gusztáv Adolf svéd király.

az ő halálukat jelentő, azért minden kigondolható eszközzel ellene küzdöttek. A mit az ágostai béke biztosított, az nem volt egyenlőség. A lutheránusok csak türelmet nyertek, a katolikusok csak annyit adtak fel, a mennyire a szükség kényszerítette. Kiegyezett az ur a le nem győzött szolgálval. Így gondolkozott a katolikus egyház. Képzelt jogairól, igényeiről soha sem mondott le; a mit elvettek tőle, annak azon reményben nézett utána, hogy alkalom adtán ismét visszanyeri. Az ágostai béke a szükségnek és erőszaknak műve. Hiányzott abból az igazság, a méltányosság, a szabadság tiszta, szent ér-

A kenyerek pedig egyre kisebbedtek. Néhanap el is maradtak. Most már feléjük se nézett a pap, hogy a szegény asszony feldult lelki világát csendesítse. Elég az, hogy 8 emberrel több az áttértek száma, ő csak a numerusra ad, nem a lélekre. Megtette a kötelességét, elvárja érte a jutalmat püspökétől, csak nem kívánják tőle, hogy még tovább bajlódjék velük.

A kenyerek végkép elfogytak. Elfogyott az utolsó falat, el az utolsó morzsa is. Hiába könyörgött most Szent Antalhoz, úgy látszik, hogy a «szegények szentje» másfelé volt elfoglalva. Halászott bizonyosan. Az «élő vizek» mellől akarja elfogni a lelkeket. S a szegény asszony újra a nyomorban, újra a kétségbeesésben. Most már látta, mily lelketlen üzlet áldozatja lett. A mindennapi kenyérért oda adta az életnek kenyérért, evangéliumi vallását, mely az örök életre táplál. Mit tegyen, mit tegyen szegény szerencsétlen?!

Elment elhagyott vallása papjához, ahoz a szelid jóságos öreg emberhez, a ki midőn bejelentette áttérését így szólt szomorú hangon:

— Adja az Isten, hogy megtaláld üdvösségedet. A lelkek felett csak ő neki van hatalma!

Úgy elszorult a szive, úgy égett az arca, midőn a kilincse tette kezét, szive oly hevesen dobogott. Belépett. Az az áldott szem reá nézett, az a szelid hang szólott hozzá:

— Mi az, leányom?

S az asszonynak a szive, az a kesertőséggel, önváddal teljes teli szív egyszerre kicsordult. Odafutott hozzá, csókkal borította két kezét, zokogva, fuldokolva tördelte:

— Atyám bocsáss meg . . . Vedd le rólam ezt a keresztet . . . Ugy égeti a lelkemet . . . Fogadj vissza . . . Add vissza hitemet . . . Óh Istenem, édes Istenem . . .

Az ősz papnak könnyek toltak szemébe.

— Kelj fel, újra a mienk vagy. Eredj el és többé ne vétkezzél. Gyermekedet elhelyezzük a kollegiumokban, szeretetházban. Mi adunk neki kenyeret, te csak szeretettel tápláld. Nézd, itt van, gyűjtöttem számodra főrangú hölgyeknek annyi pénzt, hogy abból pompás új varrógépet vettem. Kerestem számodra munkaadókat. Becsületes munkával megélhatsz, gyermekedet felnevelheted. Látod, jó az Isten. Nem a szentek a mi jóltevőink, hanem a mennyei Atya. Nem égből ledobott kenyerekkel táplál ő, hanem erőt ad, hogy dolgozni tudjunk. Vigasztalást, reménységet nyújt nekünk evangéliumi vallásunkban, melynek minden ígéje egy-egy édes álom a szenvedés hideg kópárnáján. Imádkozzál és dolgozzál. Eredj el, és többé ne vétkezzél. Ünnepe harmadnapján pedig jer el kis gyermekeddel a templomba, ott nyilvánosan a kilenczvenkilencz igazak előtt vesz-

zete, az őszinteség. A protestánsok készen lehetnek rá, hogy a mit fegyverrel szereztek, azt fegyverrel kell, hogy megvédelmezzék. Ez a béke nem mosolygó nap volt, de vészterhes felhő. Szelet vetettek ebben, nem várhattak aratásra vihar nál eg yet bet.

Megérkeztek a jezsuiták. Ez a sötétlelkű hadsereg. Keserves volt az arculütés, melyet Kajafás szolgájától szenvedett az Idvezítő, de százszor, de ezerszer keservesebbek voltak azok az arculütések, melyeket a saját nevével nevezett emberéktől, a jezsuitáktól szenvedett Jézus minden órában, minden pillanatban tanításainak, isteni elveinek megharmadolásában, kigunyolásában. Ezek nem ismerték az adott szót, nem az esküt, nem a becsületet, nem az erkölcsi törvényt; nem ismertek testvért, szülőt, barátot, hazafit, felebarátot. Egy igazság volt előttük: a pápa; egy cél: a pápa világhatalma. A királyokat az eskü alól fölmentették, Isten nevében az eretnekek kiirtására buzdították. Az ő munkájoknak volt az eredménye, hogy sem az adott szóban, sem az esküben, sem semmi biztosításban meg nem nyughattak a protestánsok, ha katolikus ember száján jött az ki. Erkölcsi elveik meggyalázása az ember névnek, működésök szennyfolt a történelemben. Ezek az emberek szándékosan elvakították a népet, hogy aztán a legmagasabb fokig fanatizálják. És kell-e irtóztatóbb ellenség, mint egy elbutított, fanatizált tömeg?! Nem tudta megsemmisíteni a reformáció igazsága a katolikus egyházat? ennek oka az aranyok mellett a tömeg vakhite.

lek át téged, századikat, a megtérőt, s adok tápot gyenge lelkednek az Ur asztalának mennyei kenyereből és italából. Menj, menj, ez a nap üdvösségednek napja lett.

Ah, milyen boldog volt az asszony! Hogy repült haza imádott gyermekeihez, s ott körbe állítva őket, összefogta kis kacsóikat, maga közéjük térdelt és imádkoztak. A megrendült hitű nő imádkozott Szívűből, lelke mélyéből rebegő ajakkal, reszkető hangon. Igazán, mélyen, a mint még soha. S a kis ártatlan gyermekek megse érezték ennek a csordultig megtelt szegény szívetnek zokogásba fuló rebegését. Csak átkarolták édes anyjuk nyakát, hozzásimultak, czirogatták, beczéztették. «Ma lett üdvössége e háznak.»

Erős hangon, szent meggyőződéssel, s a meggyógyult lélek erejével mondotta el az asszony a hitvallást a pap után. Aztán Urvacsorát vett. Szent áhitattal vette a kenyeret, az örök életnek kenyere, mely soha el nem fogy, mely örök életre táplál, s melyet ő oda adott egy gyenge pillanatában a naponkénti kenyérért. Áradozó lélekkel nyult a kehely után, szomjuhozván az örök életnek italát és meg is elégitettették abban.

A pap áldásra terjeszté ki kezét. A szertartásnak vége volt, s egy megtisztult lélek újra ott örvendezett az igazak nyájában.

Szem nem maradt szárazon e megható je-

Igy egyengetik a jezsuiták az utat Ferdinánd és Miksa idejében, kiknek személye visszatartja a nyílt lázadást, hogy a gyenge, tehetetlen Rudolf alatt kitörjön. Először Magyarország kénytelen elrablott jogainak, elnyomott vallási és polgári szabadságának védelmére fegyvert fogni. A hitéhez erősen ragaszkodó, szabadságáért hön lelkesülő magyar, a hős Bocskay István vezérlete alatt kivívja vallási és polgári szabadságát, melyet eskü alatt biztosított a bécsi béke 1606-ban. A csehok 1609-ben kényszerítik az öcsce által sarkokba szorított királyt a «Felső levél» kiadására, a mely biztosítja vallásuk szabad gyakorlását. A Felső levél a cseh rendek állhatatosságának és egyetértésének volt az eredménye és egyszersmind bizonyossága annak, hogy mily hatalom rejlik az egyetértésben és állhatatosságban. Csehország példája csábító volt a többi osztrák tartományra nézve. A szabadság szelleme gyorsan járta át egyik tartományt a másik után. A megrémült királyi ház, nehogy hatalma elveszzen, a gyenge tehetetlen Rudolf helyett II. Mátyást ismerte el uralkodónak, ki sietett a koronákat megszerezni Rudolftól.

A háboru várható volt. Nem nemzet állott szemben nemzettel, ország, országgal, hanem katolikus protestánsokkal. A német protestánsok már 1608-ban egyesülnek egymás védelmére; a katolikusok 1608 szövetséget kötnek a protestánsok ellen. A tűz II. Mátyás uralkodásának utolsó évében 1618-ban ütött ki Csehországban. A kipattantó szikra az új trónörökös II. Ferdinánd volt. Mindenki tudta, hogy jezsuiták nevelték,

lenet alatt. Aztán mikor vége volt, egymásután futottak a hallgatók a meghatottságtól elképpett csoporthoz, ölbe kapták a kis angyalarczu gyermekeket, ölelték, csókolták őket, kézzel-kézre adták, cukorral, gyümölcsessel, fényes fehér pénzzel teletömtek kezüket, zsebüket.

Azok pedig ott állottak megkövülve, elbámulva, egy hangot se bírván kiejteni. A szegény asszony, (most már végtelenül gazdag) mintha mosolygott volna, mintha mondott volna valamit, úgy mozgott a szája, de a szeméből leperdülő kövér könnyecsek inkább inkább szóltak minden beszédnél. Megértette Isten és megértették az emberek is.

Mikor mindenki eltávozott, csak akkor ócsudott fel az asszony. Oda borult a pap kezére, csókjaival halmozta, egyre azt rebegvén:

Soha többet, soha, soha többet!

— Ámen — mondotta rá a pap.

Ravasz László.

hogy lelkét teljesen megmételtyezték, hogy nem tűzött más czélt maga elé, mint országaiból a protestáns vallás teljes kiirtását. Még király sem lett Ferdinánd s már is felhagytak a cseh katolikusok a kimélettel, a földes urak kegyetlenül bántak protestáns jobbágyaikkal s már fennszóval hirdették vérmes reményeiket, melyeknek megvalósítását várták az új királytól, a protestánsok esküdt ellenségétől. A forrongás nem sokáig tartott. *Klostergrab* nevű kis városban és *Braunauban* a protestáns cseh allattvalók magoknak templomot építettek. Ezt a katolikusok nem nézhették, mert mindkét hely egyházi birtok volt. A császárhoz fordultak, kinek parancsa folytán az előbbit lerombolták, az utóbbit erőszakkal bezárták, a lakosok egy részét pedig fogságra vetették. Ezt az embertelenséget tovább nem tűrhették a protestánsok, a keserűség pohara csordultig telt; gr. *Thurn* vallásvédő élére állott az elégtelen cseh protestánsoknak s 1618. május 23-án megjelentek a királyi várban s a király tanácsosait, mint a kiknek tulajdonítottak minden jogtalanságot és igazságtalanságot, névszerint *Martinicst*, *Slawátát* és *Fabriciust* az ablakon kidobták. Ezek a szemétdombra estek s így sérülést nem szenvedtek. A cseh protestánsok pedig ezzel beléptek a harc mezejére, mely harmincz évig dult.

(Folytatása következik.)

Biró Sándor.

Egyházi élet.

Egyetemes konvent. Így nevezik a magyarországi öt egyházkerület püspökeiből, főgondnokaiból, egyházi és világi tagjaiból alkotott azon testületet, mely vezeti az öt egyházkerületet közösen érdeklő ügyeket. Az egyetemes konvent minden évben tart egy rendes ülést. Budapesten — tavasszal. Most is összevannak gyűlve tagjai és határozni igen fontos dolgokban pl. az iskolák és tanügy, a papok fizetésének állami kiegészítése, a lelkészek özvegyárvai gyámintézete, a szegény egyházak segélyezése, körlelkésziségek, egyházi adózás stb. stb. dolgában. Isten adja reájuk az ő Szentlelkét; hogy bölcsen határozhassanak.

Bedő Ferencs sz.-udvarhelyi derék papunk 50 éves korában, 25 éves papsága évében meghalt Négy apátlan, anyátlan árvája, gyászoló gyülekezete s az egész Udvarhely-megye és város legjobbjai állottak koporsója mellett. Imát felette Menyhárt András esperes, beszédet ravatalánál Nagy Károly theol. tanár, búcsuzót Bod Károly tanár mondott. Isten nyugtassa meg az ő kiváló szolgája porrészeit s lelkének adjon üdvösséget!

Az egyházkerületi Egyházi-Értekeslet az évi közgyűlését május 30—31. napjain Székely-Udvarhely városában fogja megtartani. Anyaszent-egyházunk kiváló férfiai nagy számmal fogják ez alkalommal felkeresni a székely anyavárost, köz-

tük Dr. Bartók György püspök ur és Dr. Grót Kuun Géza nagy tudósunk is. Az első prédikálni fog a templomban, a második elnöki megnyitó beszédet mond. A gyűlés nagyon népesnek ígérkezik.

Vegyes hírek.

A „*Vasárnap*“ szerkesztősége egy igen derék taggal szaporodott. *Vajda Ferencs* sz.-lónai rel. lelkész, a jeles prot. egyházi író, kinek neve a „*Koszoru*“ füzetekből, „*Téli Ujság*“-ból stb. általánosan ismeretes; az értekezlet Igazgató-választmányának felkérésére a „*Vasárnap*“ főmunkatársa lett. Üdvözljük őt a munkatársak és olvasók nevében egyaránt s kívánjuk, hogy keresztyén lelkének s református hitbuzgóságának minél gyakoribb nyilvánítása által erősítse ezeket a „*Vasárnap*“ olvasóiban is.

Hideg tél. Kegyetlen volt az új század első tele, ami most mult el. Nálunk vagy ötven ember fagyott meg a télen, tömördek vad pusztult el s a gyümölcsökben sok fa kifagyott. A XVIII. század legkeményebb tele 1708-ban s 1740-ben volt. 1740. január 9-ike a XVIII. század leghidegebb napja volt. Utasok és postások utközben megdermedtek. A fiatal marhák legnagyobb része elpusztult. Lovak az uton, tehének az istállóban megfagytak. Tyukok, ludak ólakban, özek, szarvasok, nyulak az erdőben veszték el. Madárkák megdermedten hullottak a földre.

Kolossvári hírek. Kincses Kolozsvárt nem hiába tartják az erdélyi részek fővárosának, mert annyi nagy és nevezetes dolog aligha történik egy városban, mint itt. Jóban, roszban maholnap utóljük Budapestet. Fájdalom, most nem a jóról adunk hírt. Mert az, hogy *Solymosi Olivér* vasgyáros egy csomó adósság hátrahagyásával Amerikába vitorlázott, legfennebb csak neki lehet jó, de nem hitelezőinek. Azt is mondják, hogy az államtól 30 ezer korona segítséget kapott a gyár föntartására, s azt is magával vitte. Ugyanésak az elmúlt héten szökött meg innen *Berkovits* Benjámin nevű uzsorás, ki a megszorult emberektől 150 ezer korona vagyont harácsolts össze. Szökésének oka egy nagy uzsora pőr volt, melyben bizonynal hurokba kerül. Feleségének és kis leányának egy revolvert hagyott hátra Jobb lett volna, ha utazása előtt maga veszi használatba. — *Tóth* József, a nemzeti színház pénztárosa, kevéssel a pénztárvizsgálat előtt, föbe lötte magát. A vizsgálat kiderítette, hogy a színészek pénzéből 92 ezer koronát költött el, s azért menekült a halálba. Ezek a jó madarak a földi igazságszolgáltatás elől megszöktek, de az Isten ítélő széke elől meg nem szökhhetnek!

Hamis pénsek. Az ezüst kétkoronásokat (régi 1 frt) jó lesz megfigyelni, mert az *osztrák*

egy frtosok között hamisak is vannak. Nézzük meg azért a köriratot, mert ott a «viribus unitis» feliratban, a viribus «s» betűje fordítva van. Az irástudó ember tehát könnyen felismerheti erről a hamis pénzeket.

Ocskai brigadéros. Ily czimvel irt egy szindarabot Herczeg Ferencz. A darab a II. Rákóczi Ferencz felkelésének egy szomorú részletét tárgyalja, a híres kurucz vezérnek Ocskainak a labanczokhoz való átpártolását. A darabnak a fejedelemtől és udvaráról való felfogását sokan kifogásolják, de a szép szindarab megrázó igazsággal szemlélteti, hogy a magyar szabadságnak és függetlenségnek sirját, hogy ásta meg egyfelől a vezetők féltékenysége és irigysége, másfelől a püspöki süvegre áhító kételkedő kath. pap folytonos árulása. Hányszor ismétlődött hazánk történetében e jelenet! Bizony elszorul az ember szive mikor ezt látja. A kinek alkalmá van rá el ne mulassza megnézni e lelkes, hazafias darabot.

Lapunk mai tárczájában elbeszél «igaz történet» Kolozsvárt folyt le. A galambféhér hajú és szakállu derék pap: *Herepei Gergely*. Az ő buzgalma szerezte vissza egyházunknak a csapdába került özvegyet és hét gyermekét. De *visszaszereshetjük-e mind* azokat, a kiket így veszünk el különböző helyeken? Nem volna-e könnyebb és áldásosabb megtartani őket, vigyázni, hogy el se essenek, hogy a rájuk kivetett hálót kikérüljék? Ha számon tartanók minden egyházunkban a segélyre szorult szegényeket, özvegyeket, árvákat és rendszeresen gyámolitanók testi-lelki szükségükben: bizony az ily sokszor ismétlődő szomorú esetek száma megfoghatkoznék. Szervezni kell azért minden egyházban a szegények, özvegyek, árvák gyámolítását. Papjaink szebb és áldásosabb munkát nem végezhetnének.

Királyunk vendége. A hatalmas nagy német-birodalom híres császárájának II. Vilmosnak legidősebb fia *Frigyes Vilmos* trónörökös tavaly nagykorusították Berlinben. E szép családi ünnepélyre elment személyesen a mi királyunk I. Ferencz József is, mert a nagykorusítandó neki keresztfia volt. E látogatást megköszönni jött most a Habsburgokhoz Frigyes Vilmos német trónörökös Bécsbe. Némelyek azt rebesgetik, hogy a fiatal trónörökös leánynézőbe jár és pedig néhai Rudolf trónörökösünk leánya Erzsébet főhercegnő iránt érdeklődnék. Mi van benne: megmutatja a jövő. Annyi bizonyos, hogy a látogatás családi jellegű de azért fényes. Ő felsége maga fogadta a vasutnál és a neki kezét csókoló trónörökös többször megcsókolta. A diszebédén a király felköszöntőjében örömet fejezte ki e látogatás felett, mely «láthatóvá teszi a két uralkodóház szives viszonyát és politikai bensőségét is.» A trónörökös válaszában megköszönte azt a sok szépet és jót, melyet királyunk vele tett s ígerte, hogy «tovább ápolja azt a hódoló tiszteletet és forró barátságot, mely családjának már régi hagyománya.» Tiszteletére a színházban diszebédés, katonai parádés szemle, bálók stb. folynak. A nép nagy lelkesedéssel ünnepli a magyar huszárezredek egyenruhában pompázó fiatal trónörökös.

Ugy hírlik, hogy *Budapestre* is el jön, sőt *Kecskeméten* állomásozó ezredét is meg fogja látogatni.

Kedvesmény a cseheknek. Hogy az Ausztriában hajba kapott németeket és csehek kibékítse Ő Felsége a cseheknek Prágában egy cseh kép- és szobor-gyűjteményt fog saját költségén felállítani. Ebbeli elhatározását már tudatta is velük. A németek most irigykednek, s attól félnek, hogy a csehek messzemenő kedvesményeket kapnak. De hiszen! A csehek szépen megköszönték, de hogy a cseh királyság visszaállításáról lemondjanak — arra nem lesznek hajlandók.

Nagy örökség. Kállay László nagy birtokos 300,000 kor. értékű birtokát *Földes* községnek hagyományozta, melyben lakott s a hol elhunyt.

Jézus halálra ítélésének okirata. Caserio olasz városban felfedeztek egy kápolnában egy emléktáblát. Azt állítják, hogy ez emléktáblára volna felírva Jézus halálra ítéltése ó-héber nyelven. A szöveg történeti hitelessége kétséges. A mint írják, a szöveg a következő:

«Ítélet

kimondta *Pontius Pilátus*, Alsó-Galilea helytartója, a mely hangzik, aképpen, hogy *názárethi*

Jézusnak

a kereszthalált kell elszednie. Tiberius császár uralkodásának 17-ik évében, márczius hónap 25-ik napján, *Jeruzsálem* szent városában, a mikor *Ananias és Keifas* papok és az Úr főpapjai valának

Pontius Pilátus, Alsó-Galilea helytartója, *Päaton* kormányzékében ülve, itéli *názárethi Jézust* arra, hogy kereszten két lator között haljon meg. Minthogy a nép közül előkelő és általánosan ismert emberek a következőket vallják, miszerint:

1. Jézus csábitó,
2. Jézus bujtogató,
3. Jézus a törvények ellensége,
4. Jézus magát hamisan Isten fiának vallja,
5. Jézus magát hamisan Izrael királyának

vallja,

6. Jézus palmaággal kezében, nagy tömegtől kísérvé lépett a templomba.

Pontius Pilátus megparancsolja *Quirilinus Corneliusnak*, az első czenturióznak, hogy őt a kivégzés helyére vezesse és megtiltja az összes szegényeknek és gazdagoknak, hogy Jézus halálát megakadályozzák. A tanúk, a kik Jézus ellen hozott ítéletet aláírták, a következők:

1. *Robani* Dániel, farizeus,
2. *Zarabatel* János,
3. *Robani* Rafael,
4. *Caper*, irástudó.

Jézust Jeruzsálemből a *Sarena*-kapun át fogják kivezetni.

A szöveg oldalán a következő megjegyzés olvasható:

«Minden nemzetségnek megküldetett egy-egy ilyen tábla.»

Ez utolsó sor állítása is bizonyításra vár.